

DELTAGANDE AV ELEVER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR OCH/ELLER BEHOV AV SÄRSKILT STÖD I YRKES- OCH LÄRLINGSUTBILDNING

KORTFATTAD POLICY

Policyns sammanhang

Internationella data visar att personer med funktionsnedsättningar och behov av särskilt stöd fortfarande stängs ute från arbetsmarknaden på ett oproportionerligt sätt. Europarådets strategi för utbildning 2020 (ET 2020) har bjudit in de europeiska länderna att genomföra policyreformer i syfte att förbättra utbildningsresultaten, med särskild tonvikt på yrkesutbildning och praktik för att öka anställningsfrekvensen för nyutexaminerade och förbättra graden av slutförande av högre utbildning.

Yrkesutbildningen bör

- vara rättvis och effektiv
- vända sig till alla delar av befolkningen samt
- vara av hög kvalitet, särskilt när det gäller att främja social inkludering.

Medlemsländerna i den European Agency for Special Needs and Inclusive Education undervisning har identifierat yrkesutbildning som en nyckelfråga på europeisk nivå. Detta ligger i linje med Lissabonstrategin, som antogs av EU:s utbildningsministrar år 2000 samt med ET 2020.

Mellan 2010 och 2012 har European Agency analyserat policyer och praxis inom yrkesutbildningsområdet i 26 länder och hur dessa fungerar för elever med behov av särskilt stöd och/eller funktionsnedsättningar. Analysen fokuserades på "vad som fungerar" inom yrkesutbildning för elever med behov av särskilt stöd och/eller funktionsnedsättningar, "varför det fungerar" samt "hur det fungerar".

Vad projektet kommit fram till

Nedan anges vad European Agencys analys i huvudsak har kommit fram till:

- Projektet identifierade ett flertal framgångsfaktorer – "vad som fungerar" – inom yrkesutbildning för elever med funktionsnedsättningar och/eller behov av särskilt stöd.
- Påföljande analys avslöjade en hög grad av överensstämmelse mellan

länderna, där samma framgångsfaktorer ofta förekom tillsammans i exempel på framgångsrika metoder. De identifierade kombinationerna visar "varför det fungerar", medan framgångsfaktorernas samlade effekt bidrar till att förklara "hur det fungerar".

- Framgångsfaktorerna har grupperats i fyra så kallade "mönster för framgång". Dessa mönster är sammankopplade och ömsesidigt stödjande, så varje försök att förbättra ett yrkesutbildningssystemens prestanda måste betona alla fyra mönstren lika mycket och samtidigt.
- Det som är bra för elever i behov av särskilt stöd eller med funktionsnedsättningar i yrkesutbildning och praktik och i övergången till arbetslivet är bra för ALLA elever.
- Det är möjligt att förbättra yrkesutbildningen och det sker i praktiken. Detta framgår av projektanalysen som baserades på 28 exempel i 26 länder, vilka representerade hela spektret av yrkesutbildningsmetoder i Europa.
- Framgångsrik praktik kräver att samtliga intressenter inom yrkesutbildningsområdet involveras.

Rekommendationer

Baserat på sin analys har European Agency formulerat rekommendationer för de fyra "mönstren för framgångsrik praktik" som sannolikt kommer att förbättra yrkesutbildningssystemens effektivitet och övergången till anställning för elever med behov av särskilt stöd och/eller med funktionsnedsättningar.

Dessa mönster fokuserar på viktiga yrkesutbildningsintressenters perspektiv och roller – nämligen huvudlärare/chefer för yrkesutbildningsorganisationer ("*ledningsmönster*"), lärare/utbildare/stödpersonal ("*mönster för yrkesutbildning och praktik*"), elever ("*elevmönster*") samt nuvarande och framtida arbetsgivare/arbetsmarknadsrepresentanter ("*arbetsmarknads*mönster").

De allmänna policyrekommendationer som härletts från denna analys är de följande:

- *De fyra mönstren överlappar varandra och är ömsesidigt stödjande. Därför måste en policy lägga lika stor tonvikt på alla fyra mönstren samtidigt för att kunna uppnå förbättringar av yrkesutbildningssystemet.*
- *Alla framgångsfaktorerna är sammankopplade med varandra och kan inte bedömas isolerat, eftersom detta skulle kunna leda till oönskade sidoeffekter. För att kunna urskilja eventuella förändringar, önskade eller oönskade, måste policyn fastställa och kontinuerligt övervaka lämpliga indikatorer inom hela yrkesutbildningssystemet.*

Specifika policyrekommendationer

Projektets rekommendationer vänder sig till många länder samtidigt, de är alltså inte fokuserade på något enskilt lands individuella yrkesutbildningssituation. Nedanstående specifika policyrekommendationer för yrkesutbildning, som strukturerats enligt de fyra identifierade mönstren, är relevanta för många av de deltagande länderna. Ytterligare en fas med projektresultat krävs emellertid för rekommendationer som är specialanpassade till enskilda länders yrkesutbildningsbehov.

Ledningsmönster

De som skapar policyer bör:

- Inrätta ett juridiskt ramverk och avtal för alla de tjänster som är involverade: utbildning, anställning och lokala myndigheter. På så sätt kan skolorna utveckla kompanjonskap och nätverksstrukturer med lokala företag för praktik och/eller anställning efter examen.
- Främja ett effektivt ledarskap på skolorna genom att se till att skolorna får lämpligt stöd för att utveckla en inkluderande policy där olikheter mellan eleverna betraktas som en "normal" del av utbildningskulturen.
- Ge skolorna möjlighet att implementera en samarbetsanda, inklusive att inrätta multidisciplinära team med tydliga roller.
- Skapa tydliga och enhetliga utbildningsvägar för att skolornas personal ska kunna utveckla den expertis som krävs för att samarbeta med interna och externa stödjande tjänster.

Mönster för yrkesutbildning och praktik

De som skapar policyer bör:

- Främja och säkerställa ett tillvägagångssätt där pedagogiska metoder, material, utvärderingsmetoder och mål specialanpassas efter individuella behov.
- Ge skolorna möjlighet att använda ett elevcentrerat förhållningssätt när det gäller planering, mål och de studieplaner som ska användas under inlärningsprocessen.
- Skapa ett ramverk som ger skolorna möjlighet att inrätta individuella inlärningsprocesser med flexibla förhållningssätt som möjliggör utveckling och implementering av individuella planer för lärande, utbildning, praktik och övergång.

- Inrätta övervakningssystem som undersöker effektiviteten av de åtgärder som implementeras av skolorna. Detta kommer att hjälpa skolorna att fokusera på att utveckla och implementera effektiva utbildningsåtgärder som förebygger eller minskar avhopp samt att hitta nya utbildningsalternativ för omotiverade elever.
- Se till att alla yrkesutbildningsprogram och kurser granskas kontinuerligt så att elevernas färdigheter matchas mot arbetsmarknadens behov.

Elevmönster

De som skapar policyer bör:

- Stödja och övervaka utbildningspolicyer som ser till att skolan fokuserar på elevernas kapacitet.
- Tillhandahålla initiala och kontinuerliga utbildningsmöjligheter för personalen för att ge lärarna möjlighet att sätta elevernas förmåga i centrum för utbildningsmetoderna och se möjligheter istället för problem. Lärarna bör få alla elever att känna ökat självförtroende och bättre självkänsla.
- Se till att skolorna respekterar elevernas önskemål och förväntningar under samtliga steg av övergångsprocessen.

Arbetsmarknadsmönster

De som skapar policyer bör:

- Vidta tydliga åtgärder på policynivå så att skolorna kan etablera och bibehålla hållbara kontakter med lokala arbetsgivare.
- Se till att elever och arbetsgivare får adekvat stöd under övergångsfasen från utbildning och praktik till anställning. För att stödja övergången till den öppna arbetsmarknaden måste kompetent personal dessutom genomföra målinriktade uppföljningsaktiviteter så länge det behövs för att möta behoven hos unga nyutbildade och arbetsgivare.

Mer information, inklusive ett vägledande dokument som heter "20 nyckelfaktorer för framgångsrik yrkes- och lärlingsutbildning" kan beställas från yrkesutbildningsprojektets webbplats: <http://www.european-agency.org/agency-projects/vocational-education-and-training>

SV

<http://www.european-agency.org/disclaimer>